



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

## UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 512/2015-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 20. októbra 2015 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], a mal. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného zákonným zástupcom [REDACTED], právne zastúpených advokátkou JUDr. Jankou Chorvátovou, Antona Bernoláka 51, Žilina, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj čl. 3 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 191/2013 a jeho rozsudkom z 29. júla 2014 a postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 7 CoP 76/2014 a jeho rozsudkom z 29. júla 2014 a takto

### **r o z h o d o l :**

Sťažnosť [REDACTED] a mal. [REDACTED] o d m i e t a .

### **O d ô v o d n e n i e :**

#### **I.**

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. februára 2015 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“) a mal. [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „maloletý“ alebo „maloletý syn“ spolu ďalej len „sťažovatelia“) vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj čl. 3 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa postupom Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 191/2013 a jeho rozsudkom z 29. júla 2014 (ďalej len „napadnutý rozsudok okresného súdu“) a postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 CoP 76/2014 a jeho rozsudkom z 29. júla 2014 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že napadnutým rozsudkom krajského súdu bol potvrdený napadnutý rozsudok okresného súdu vo veci starostlivosti o maloletého, ktorým okresný súd okrem iného zamietol návrh sťažovateľa na zmenu úpravy práv a povinností vo vzťahu k maloletému spočívajúcu v tom, že tento mal byť zverený do jeho osobnej starostlivosti a matka maloletého mala sťažovateľovi platiť výživné v sume 40 €.

Podľa názoru sťažovateľov okresný súd a krajský súd napadnutými rozsudkami, ako aj im predchádzajúcim postupom porušili ich v sťažnosti označené základné práva podľa ústavy a práva podľa dohovoru, ako aj článkov Dohovoru o právach dieťaťa, a to tým, že

a) neumožnili maloletému byť v konaní vypočutý a povedať svoj slobodný názor „s kým chce žiť a bývať“... V čase rozhodovania súdu napadnutým rozsudkom už mal mal. [REDAKOVANÉ] 11 rokov a 8 mesiacov a napriek tomu nezávislý a nestranný súd odmietol možnosť mal. [REDAKOVANÉ], s prihliadnutím na jeho rozumovú vyspelosť, byť u otca a teda súd uprel mal. [REDAKOVANÉ] právo domáhať sa ochrany svojich práv žiť u svojho otca. Uvedeným procesným postupom súdov, ktoré tak prvostupňový ako ani odvolací nevykonali procesný úkon zistenia názoru mal. dieťaťa jeho výsluchom, je odňatím možnosti konať pred nestranným a nezávislým súdom.“,

b) nekonali v najlepšom záujme dieťaťa podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, čo odôvodnili tým že „predmetom súdneho konania, ktoré predchádzalo vydaniu napadnutých rozsudkov, bola momentálna úprava rodičovských práv k mal. ██████████, avšak súd oprel svoje závery výlučne o potenciálne, možné, možno budúce, podľa jeho osobného úsudku vyfabulované situácie ohľadne negatívneho dopadu výchovy otca k inak veľmi inteligentnému synovi. Súd postupoval protiprávne práve preto, že oprel svoje aktuálne rozhodnutie o ničím nepodložené dedukcie a úvahy, čím ale na strane druhej uprel rodičovské práva otcovi ako jednoznačne fungujúcej, citovo a psychosociálne zrelej ľudskej osobnosti s produktívnou sociálnou orientáciou.“,

c) nebrali do úvahy sťažovateľom predložené dôkazy (napr. sťažovateľove vyjadrenia, znalecký posudok vypracovaný ██████████ na žiadosť sťažovateľa).

V závere sťažnosti sťažovateľa uvádzajú, že sa touto sťažnosťou domáhajú „len toho, čo chce dieťa“, a domáhajú sa toho preto, že „i dieťa vie, čo chce a prečo to chce a zvlášť preto, že znalcom... bol vyhodnotený ako chlapec s nadpriemernou inteligenciou“.

Na základe uvedeného sťažovateľa navrhujú, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že napadnutými rozsudkami okresného súdu a krajského súdu a ich vydaniu predchádzajúcim postupom bolo porušené:

„- právo na súdnu a inú právnu ochranu zaručené v čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky spolu s právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

- právo sťažovateľov na zohľadnenie záujmu dieťaťa pri činnosti súdu podľa čl. 3 ods. 1 a právo na ochranu a starostlivosť nevyhnutnú pre blaho dieťaťa podľa čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa,

- právo sťažovateľov na rovnosť ako účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy SR, titulom ktorého sú si všetci účastníci v konaní podľa čl. 47 ods. 2 rovní.“

Ďalej žiadajú, aby ústavný súd zrušil napadnutý rozsudok krajského súdu, vrátil vec na ďalšie konanie a priznal im aj náhradu trov konania.

## II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti ide vtedy, ak namietaným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, alebo keď preskúmanie označeného postupu (rozhodnutia orgánu štátu) v rámci predbežného prerokovania vôbec nesignalizuje možnosť porušenia

základného práva alebo slobody sťažovateľa, reálnosť ktorej by bolo potrebné preskúmať po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, I. ÚS 27/04, I. ÚS 25/05).

Podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje vo viazanosti petitom, teda tou časťou sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa domáha (§ 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí rozsah predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na to môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti (čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru, čl. 3 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa), a vo vzťahu k tomu subjektu (okresný súd a krajský súd), ktorého označil za porušovateľa svojich práv. Platí to predovšetkým v situácii, keď je sťažovateľ zastúpený zvoleným advokátom (m. m. II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05, IV. ÚS 287/2011). Tvrdenia o porušení ďalších článkov Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré sťažovatelia uvádzajú v odôvodnení sťažnosti mimo petitu (čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 16 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa), je v súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu potrebné považovať iba za súčasť argumentácie sťažovateľov (podobne III. ÚS 119/03, III. ÚS 149/04, II. ÚS 65/07, IV. ÚS 287/2011).

Ústavný súd považuje za potrebné poukázať na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry

pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

### **1. K napadnutému postupu a rozsudku okresného súdu**

Z princípu subsidiarity, z ktorého vychádza čl. 127 ods. 1 ústavy, vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

Proti napadnutému rozsudku okresného súdu, ako aj postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, boli sťažovatelia oprávnení podať odvolanie (čo sťažovateľ aj urobil), o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaniach proti napadnutému rozsudku okresného súdu vylučuje právomoc ústavného súdu.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd túto časť sťažnosti pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie.

### **2. K napadnutému postupu a rozsudku krajského súdu**

Sťažovateľ v sťažnosti namieta porušenie svojich práv a práv maloletého aj napadnutým rozsudkom (a postupom) krajského súdu, ktorým krajský súd rozhodol

o odvolaní proti napadnutému rozsudku okresného súdu tak, že toto rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdil.

## **2.1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru**

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd vo svojej konštantnej judikatúre opakovane uvádza, že obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je umožniť každému reálny prístup k súdu, pričom tomuto základnému právu zodpovedá povinnosť súdu o veci konať a rozhodnúť (napr. II. ÚS 88/01, III. ÚS 362/04), ako aj zabezpečiť konkrétne procesné garancie v súdnom konaní. K porušeniu tohto základného práva by mohlo dôjsť predovšetkým vtedy, ak by bola komukoľvek odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, teda pokiaľ by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu fyzickej osoby alebo právnickej osoby (II. ÚS 216/06).

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré

Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná platná a účinná právna norma (IV. ÚS 77/02).

Integrálnou súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu (prvostupňového, ale aj odvolacieho), ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (III. ÚS 209/04).

Aj Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo svojej judikatúre zdôrazňuje, že čl. 6 ods. 1 dohovoru zaväzuje súdy odôvodniť svoje rozhodnutia, ale nemožno ho chápať tak, že vyžaduje, aby na každý argument strany bola daná podrobná odpoveď. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia. Otázku, či súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie vyplývajúcu z čl. 6 ods. 1 dohovoru, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti daného prípadu. Judikatúra ESLP teda nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. 12. 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, § 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. 12. 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. 5. 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998).

Ústavný súd poukazuje na to, že uvedený článok ústavy je primárnym východiskom pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany ústavou garantovanej v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy). V súvislosti so základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy treba mať zároveň na zreteli aj čl. 46 ods. 4 ústavy, podľa ktorého podmienky a podrobnosti o súdnej ochrane ustanoví zákon, resp. čl. 51 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sa možno domáhať práv uvedených okrem iného v čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú (I. ÚS 56/01).

Krajský súd v napadnutom rozsudku skonštatoval, že okresný súd vo veci správne rozhodol, keď návrh sťažovateľa na zmenu starostlivosti maloletého zamietol. Ďalej uviedol, že okresný súd „*správne vychádzal zo záverov znaleckého posudku vykonaného v konaní, ktorý zisťoval jednak možnosti a schopnosti u oboch rodičov starať sa o maloletého a zároveň zisťoval i názor maloletého* [REDAKOVANÉ]. *Zo záverov tohto znaleckého posudku vyplynulo, že obaja rodičia majú osobnostné predpoklady pre výkon starostlivosti o maloletého. Poukázal na to, že osobnosť maloletého je vo vývine, je primerane socializovaný so stabilným emočným prežívaním. V interakcii s matkou prežíva pozitívne aj negatívne citové stavy, je na ňu primerane naviazaný. Prípadné odlúčenie od matky s rozšíreným stykom s otcom nie je pre neho problémom. V prípade zverenia do výchovy a osobnej starostlivosti otca by nastalo prílišné spojenie s otcom a dieťa by bolo pod jeho veľkým vplyvom, čo by mohlo v budúcnosti narušiť jeho prirodzený proces oddeľovania. Matka a dieťa majú medzi sebou pozitívny citový vzťah. Vzťah otca a syna je príliš silný a má znaky prepletenia s problematickou budúcou separáciou. Z vyjadrenia maloletého pred súdnym znalcom tento chce byť rovnako s matkou ako aj s otcom. Maloletý [REDAKOVANÉ] bol vypočutý i kolíznym opatrovníkom, kde sa vyjadril, že rovnako chce byť s otcom ako i s matkou. Sám uviedol, že si nevie predstaviť, že by bol u otca celé dva týždne a potom u matky tiež dva týždne. Povedal že je to pre neho veľmi dlhý čas.“*

Z týchto vyjadrení považoval krajský súd za jednoznačne preukázané, že „*mal.* [REDAKOVANÉ] *má rovnaký vzťah tak k otcovi ako aj k matke a chce byť s obidvoma rodičmi. Preto*

*okresný súd správne rozhodol s poukazom na závery znaleckého dokazovania, keď ponechal mal. [REDAKOVANÉ] v osobnej starostlivosti matky.“.*

K námietke sťažovateľa, že vo veci nebol vypočutý maloletý, krajský súd poukázal na § 100 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), v zmysle ktorého ak je účastníkom konania maloleté dieťa, ktoré je schopné s ohľadom na vek a rozumovú vyspelosť vyjadriť samostatne svoj názor, súd na jeho názor prihliadne. Názor maloletého dieťaťa súd zisťuje prostredníctvom jeho zástupcu alebo príslušného orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, alebo výsluchom maloletého dieťaťa aj bez prítomnosti rodičov alebo iných osôb zodpovedných za výchovu maloletého dieťaťa. V danom prípade bol krajský súd toho názoru, že okresný súd mal „*názor maloletého [REDAKOVANÉ] zistený z jeho výsluchu súdnym znalcom, ako aj kolíznym opatrovníkom*“, preto podľa jeho názoru bolo „*nadbytočné vykonávať opäť jeho výsluch a takto ho vystavovať novému stresu*“.

Krajský súd z konania, ako aj zo záverov znaleckého posudku dospel k záveru, že „*rodičia majú medzi sebou problém komunikovať. Rodičia nemôžu svoje problémy a nedorozumenia medzi sebou riešiť cez svoje maloleté dieťa, ale sú to práve rodičia, ktorí majú predovšetkým prihliadať na jeho záujmy a hľadať riešenie, ktoré je najprospešnejšie pre ich spoločné dieťa a podľa toho sa snažiť upraviť svoje práva a povinnosti k nemu v prípade, keď spolu nežijú. Neporozumenie medzi rodičmi dieťa vníma a je to v jeho neprospech, stresujúce, čo sa môže odzrkadliť na jeho ďalšom vývoji. Pokiaľ rodičia spolu nežijú musia si uvedomiť, že ich spoločné dieťa nemôže byť s oboma rodičmi súčasne, a preto sa musia snažiť situáciu riešiť čo najpriaznivejšie v prospech dieťaťa. Nebolo to dieťa, ktoré sa rozhodlo, že jeho rodičia nebudú spolu žiť. Je na prospech dieťaťa, keď toto môže aj naďalej mať kontakt s oboma rodičmi. Deti pri svojom vývoji potrebujú tak mužský ako aj ženský vzor. Preto je na rodičoch a ich vyspelosti, aby dokázali spolu komunikovať o záujmoch svojho spoločného dieťaťa, aby toto v čo najmenšej miere pociťovalo, že jeho rodičia nežijú spolu.“.*

V preskúmvanej veci v starostlivosti matky o maloletého krajský súd skonštatoval, že neboli zistené žiadne nedostatky a jej „vzťah s maloletým navzájom je dobrý. Zo záverov znaleckého posudku vyplynulo, že je vhodnejšie prostredie pre jeho výchovu u matky a naďalej umožňovať otcovi stretávať sa so synom.“.

K námietke sťažovateľa, že okresný súd nesprávne vyhodnotil listinný dôkaz, a to správu podanú psychologičkou [REDAKOVANÉ] z vyšetrenia maloletého, odvolací súd poukázal na to, že predmetné psychologické vyšetrenie „vykonávala [REDAKOVANÉ] na žiadosť otca maloletého, vypočula maloletého a hodnotila iba jeho samotného. Nariadeným súdnym znaleckým dokazovaním sa súdny znalec zaoberal problematikou komplexne. Vyhodnocoval tak každú osobu osobitne, či už mal. [REDAKOVANÉ], otca alebo matku. Tiež sa zaoberal aj vzájomnými vzťahmi otec – syn, matka – syn a rodičia navzájom čo bolo potrebné na vyhodnotenie celkovej situácie. Z uvedených dôvodov okresný súd správne postupoval, keď vychádzal zo záverov tohto znaleckého dokazovania.“.

Vychádzajúc predovšetkým z citovaného ústavný súd zastáva názor, že krajský súd sa v odôvodnení napadnutého rozsudku dostatočným spôsobom zaoberal a vysporiadal so všetkými podstatnými odvolacími námietkami sťažovateľa smerujúcimi proti výroku odvolaním napadnutého rozsudku súdu prvého stupňa o úprave styku s maloletým synom. Podľa názoru ústavného súdu argumentácia krajského súdu zodpovedá príslušným ustanoveniam Občianskeho súdneho poriadku a zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), ktoré majú na pamäti predovšetkým záujem maloletého dieťaťa. Závery krajského súdu preto nemožno považovať ani za zjavne neodôvodnené, ani za arbitrárne. Ústavný súd rešpektuje, že je primárnou úlohou všeobecného súdu vykladať zákony a ďalšie právne predpisy, pričom právny názor krajského súdu a jeho závery možno v posudzovanej veci považovať za zrozumiteľné, logické a vyvážené, a preto z ústavného hľadiska za akceptovateľné a udržateľné.

Vzhľadom na to, že ústavný súd zhodnotil právne závery krajského súdu ako správne, nezistil relevantnú súvislosť medzi napadnutým rozsudkom krajského súdu a základným právom sťažovateľa a jeho maloletého syna na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ani ich právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sťažnosť v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

## **2.2 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 47 ods. 3 ústavy**

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Zásadu rovnosti v konaní zakotvenú v čl. 47 ods. 3 ústavy ústavný súd vo svojej judikatúre vykladá tak, že účastníkom konania sa musia vytvoriť rovnaké podmienky a rovnaké procesné postavenie (porov. napr. PL. ÚS 43/95). Všeobecné súdy sú podľa uvedenej zásady povinné v súlade so zákonom dať všetkým účastníkom občianskeho súdneho konania rovnakú príležitosť predniesť svoje stanovisko, predniesť rozhodujúce tvrdenia alebo poprieť tvrdenia iného účastníka a navrhnuť dôkazy na podporu svojich tvrdení. Z uvedenej zásady však nemožno odvodiť absolútne právo každého účastníka, aby súd vykonal každý jeden ním navrhnutý dôkaz, resp. aby vzal za správny každý jeden jeho prednesený argument. Ako už ústavný súd konštatoval, podľa § 120 ods. 1 OSP je úlohou súdu rozhodnúť, ktoré dôkazy vykoná, keďže je to súd, ktorý vo veci rozhoduje a ktorého úlohou je viesť dokazovanie tým smerom, ktorý je v prerokúvanej veci podstatný. Z toho, čo už bolo uvedené, je podľa ústavného súdu zrejmé, že krajský súd neodoprel bezdôvodne vykonať dôkazy navrhnuté sťažovateľmi, ale odmietol vykonať len také dôkazy (napr. vypočutie psychologičky Mgr. Doničovej, ktorá vypracovala na žiadosť sťažovateľa psychologickú správu na maloletého), ktoré s ohľadom na vlastné právne názory na prerokúvanú vec (ktoré ústavný súd nepovažuje za arbitrárne alebo ústavne neakceptovateľné) nepovažoval v danej veci za rozhodujúce. V konaní pred krajským súdom predniesli svoje návrhy a stanoviská tak matka maloletého, ako aj sťažovateľ,

rovnako krajský súd prihliadal aj na názory maloletého (§ 100 ods. 3 OSP a § 43 ods. 1 zákona o rodine) a jeho postoj k styku so sťažovateľom vyplývajúci zo správy kolízneho opatrovníka, ale aj zo znaleckého posudku. Príležitosť predniesť svoje stanovisko tak dostali všetci účastníci občianskeho súdneho konania.

Sťažnosť tak treba považovať podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde za zjavne neopodstatnenú aj v časti, v ktorej sťažovatelia namietajú porušenie princípu rovnosti účastníkov konania zakotveného v čl. 47 ods. 3 ústavy postupom a napadnutým rozsudkom krajského súdu.

### **2.3 K namietanému porušeniu čl. 3 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa**

Podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

Podľa čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sa zaväzujú zabezpečiť dieťaťu takú ochranu a starostlivosť, aká je nevyhnutná pre jeho blaho, pričom berú ohľad na práva a povinnosti jeho rodičov, zákonných zástupcov alebo iných jednotlivcov právne za neho zodpovedných, a robia pre to všetky potrebné zákonodarné a správne opatrenia.

Dohovor o právach dieťaťa (vyhlásený v Zbierke zákonov pod č. 104/1991 Zb.) patrí medzi prvé medzinárodné zmluvy určené na ochranu práv a slobôd detí. Vyjadruje všeobecnú snahu o uznaní, ochrane a posilnení práv najzraniteľnejšej skupiny ľudí – detí (k tomu bližšie porov. Todres, J. – Wojcik, Mark E. – Revaz, Cris R. The U.N. Convention on the Rights of the Child. An Analysis of Treaty Provisions and Implications of U.S. Ratification. New York : Transnational Publishers, 2009, p. 9 a nasl.).

V teórii medzinárodného práva sa ustálil právny názor, v zmysle ktorého Dohovor o právach dieťaťa obsahuje vo svojom texte dve skupiny právnych noriem. Prvú skupinu tvoria právne normy priamo vykonateľné (directly applicable/self-executing) a druhú skupinu tvoria právne normy, ktoré nie sú priamo aplikovateľné a majú charakter všeobecných zásad (porov. Andrews, A. B. – Kaufman, N. H. eds. *Implementing the U.N. Convention on the Rights of the Child. A Standard of Living Adequate for Development*. Westport : Praeger Publishers, 1999, p. 171). S licenciou pre zjednodušenie možno prijať stanovisko, že právne normy medzinárodnej zmluvy sú priamo vykonateľné, ak zaručujú práva a slobody priamo ich adresátom bez potreby ďalšej transpozície alebo inkorporácie do právneho poriadku zmluvného štátu ďalším normatívnym právnym aktom. Právne normy medzinárodnej zmluvy nie sú priamo vykonateľné, ak tieto priamo alebo implicitne vyžadujú od zmluvného štátu prijatie ďalšej právnej úpravy na úrovni vnútroštátnej legislatívy [v medzinárodných zmluvách najčastejšie uvedené textáciou „zmluvné štáty sa zaväzujú prijať...“ alebo „zmluvné štáty uznávajú a zabezpečia.“ a pod. (pozri napr. II. ÚS 596/2014)].

Dohovor o právach dieťaťa neobsahuje explicitné ustanovenie, ktoré by dávalo odpoveď na otázku, ktoré články sú priamo vykonateľné a ktoré nie, a preto kritériom na ich odlíšenie je povaha, účel, rozsah konkrétneho článku, ako aj textácia článku, ktorá musí byť dostatočne jasná, aby príslušný orgán aplikácie práva bol schopný interpretovať a definovať jeho účinky, t. j. rozhodnúť o priamej vykonateľnosti alebo nevykonateľnosti konkrétneho článku (porov. napr. Detrick, Sh. *A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*. Hague : Kluwer Law International, 1999, p. 28). V tejto súvislosti je potrebné poukázať na čl. 4 Dohovoru o právach dieťaťa, ktorý na prvý pohľad evokuje záver o priamej neaplikovateľnosti ani jedného z článkov Dohovoru o právach dieťaťa: „Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, urobia všetky potrebné zákonodarné, správne a iné opatrenia na vykonávanie práv uznaných týmto Dohovorom. Pokiaľ ide o hospodárske, sociálne a kultúrne práva, štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uskutočňujú také opatrenia v maximálnom rozsahu svojich prostriedkov a v prípade potreby aj v rámci medzinárodnej spolupráce.“ Dohovor o právach dieťaťa je však potrebné interpretovať vo

vzájomnej súvislosti všetkých jeho článkov a vychádzať z účelu Dohovoru o právach dieťaťa (snaha o uznanie, ochranu a posilnenie práv detí), a pokiaľ niektoré z článkov jednoznačne (zohľadnením už popísaných rozlišujúcich kritérií) obsahujú priamo aplikovateľné subjektívne právo, je potrebné v záujme ochrany slobôd a práv dieťaťa poskytnúť konkrétnemu právu dieťaťa ochranu v príslušnom konaní, v ktorom sa jeho ochrany dotknutý subjekt domáha (pozri napr. II. ÚS 596/2014).

Na úrovni doktríny medzinárodného práva, ako aj na úrovni samotnej Organizácie Spojených národov prevládol (dnes už konštantný) právny názor, že medzi články Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré upravujú všeobecné zásady/princípy (general principles) a nie sú priamo vykonateľné, ale je potrebné tieto zásady inkorporovať do príslušnej vnútroštátnej legislatívny a aplikačnej praxe, možno zaradiť najmä čl. 2, čl. 3, čl. 6 a čl. 12 (pozri Hodgkin, R. – Newell, P. Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child. Fully revised third edition. Ženeva : UNICEF Regional Office for Europe, 2007, pp. 39, 83, 158; k tomu porov. aj Committee on the Rights of the Child: General Comment No. 5, CRC/GC/2003/5, body 19, 20 a 22). Tento záver podporuje i samotný text týchto článkov Dohovoru o právach dieťaťa („štáty sa zaväzujú“, „štáty zabezpečujú“, „dieťaťu sa poskytuje“). Naopak, k priamo vykonateľným právnym normám Dohovoru o právach dieťaťa je možné zaradiť napr. čl. 7 ods. 1, čl. 10 ods. 2, čl. 13, čl. 16 a pod. (pozri napr. II. ÚS 596/2014).

Na základe už popísaných záverov ústavný súd odmietol sťažnosť v časti namietajúcej porušenie čl. 3 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú, keďže tieto označené referenčné právne normy Dohovoru o právach dieťaťa neobsahujú priamo aplikovateľné subjektívne práva sťažovateľov, ale sú všeobecnými proklamáciami (princípami), ktoré je zmluvný štát povinný inkorporovať do svojho právneho poriadku a orgány aplikácie práva sú povinné tieto princípy zohľadňovať pri aplikácii príslušných vnútroštátnych normatívnych právnych aktov.

Vo vzťahu k maloleťému sťažovateľovi ústavný súd v zhode so svojou doterajšou judikatúrou (napr. I. ÚS 181/2012, II. ÚS 667/2013, I. ÚS 58/2013, I. ÚS 117/2015) konštatuje, že sťažovateľ, kvalifikovane zastúpený advokátkou, nepreukázal (nedoložil) aktívnu legitimáciu maloleťého sťažovateľa ( [REDACTED] ), ktorého by vzhľadom na stret jeho záujmov so záujmami rodičov (t. j. aj sťažovateľa ako jeho otca, pozn.) mal zastupovať kolízny opatrovník, a nie jeho otec (§ 31 ods. 2 zákona o rodine). Rovnaká výhrada sa týka aj okolnosti, že splnomocnenie pre advokáta v mene maloleťého sťažovateľa mal podpísať kolízny opatrovník, a nie otec maloleťého (sťažovateľ). V zmysle § 20 ods. 2 zákona o ústavnom súde kvalifikované splnomocnenie na zastupovanie (každého) sťažovateľa tvorí obligatórnu súčasť náležitostí každého návrhu na začatie konania pred ústavným súdom.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa už ďalšími návrhmi sťažovateľov nezaoberal.

**P o u č e n i e :** Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. októbra 2015